

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

de Belgische Confederatie van de Zuivelindustrie

tegen

Het Nieuwsblad

Met een aangetekende brief van 21 januari 2003 dient de Belgische Confederatie van de Zuivelindustrie BCZ klacht in naar aanleiding van een artikel dat op de voorpagina van Het Nieuwsblad is verschenen op 23 oktober 2002.

De ombudsman van de Raad voor de Journalistiek heeft getracht een minnelijke regeling te bereiken tussen de klaagster en de krant, maar die poging heeft geen resultaat opgeleverd. Klaagster heeft laten weten dat ze een principe-uitspraak wil van de Raad voor de Journalistiek. De klaagster en de advocaat van de krant hebben hun standpunt uiteengezet in een schriftelijke conclusie.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 5 juni 2003. Namens de krant is advocaat Ann Devroe verschenen. Namens de BCZ verschenen voorzitter Hugo Vranckx en secretaris-generaal Renaat Debergh.

DE FEITEN

Op 22 oktober 2002 deelt het federale voedselagentschap aan de pers mee dat een PCB-besmetting aan het licht is gebracht in voeder bestemd voor melkrunderen. Het voederbedrijf en twee melkveebedrijven die besmet voeder kochten werden geblokkeerd, aldus nog de persmededeling.

Op 23 oktober 2003 besteden alle kranten ruime aandacht aan de zaak. In Het Nieuwsblad gebeurt dit met een artikel op de voorpagina dat als kop heeft: 'Opnieuw gif in melk'. Dezelfde ochtend neemt de secretaris-generaal van de BCZ telefonisch contact op met de hoofdredactie van Het Nieuwsblad om een rechtzetting te vragen. Hij betoogt dat de titel niet aan de werkelijkheid beantwoordt en de sector schade kan toebrengen. De dag erop verschijnt in de krant een nieuw artikel dat de woorden van de secretaris-generaal van de BCZ gedeeltelijk overneemt zonder echter de titel te herroepen, en dat wordt door de BCZ niet als een voldoende rechtzetting ervaren. Er is daarna opnieuw telefonisch contact tussen de BCZ en een verantwoordelijke van de krant, waarbij bij wijze van tegemoetkoming een artikel zou zijn toegezegd waarin de sector zijn visie uitvoerig uit de doeken zou kunnen doen. Maar daarvan is niets in huis gekomen.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Volgens de klachtbrief en de conclusie van de BCZ staan er in de korte titel van het betwiste artikel – 'Opnieuw gif in de melk' – twee pertinente onwaarheden. Ten eerste betekent het feit dat er PCB is aangetroffen in het veevoer nog niet dat er daarom ook gif in de melk zou zijn. Dit verband zou wetenschappelijk niet voorhanden zijn. En ten tweede is er in het recente verleden nooit gif in de melk aangetroffen, zodat er bezwaarlijk kan gezegd worden dat er nu 'opnieuw' gif in de melk zou zijn.

De BCZ zegt dat ze nagenoeg alle zuivelondernemingen in België verenigt en dat de sector grote schade lijdt door dergelijke berichtgeving. Veel mensen lezen alleen de titel in de krant.

Enkele dagen voor de publicatie van het betwiste artikel had Saoedi-Arabië, na grote inspanningen van onder meer de BCZ, het invoerverbod op zuivelproducten opgeheven dat na de dioxinecrisis was uitgevaardigd. En in eigen land was de BCZ in die periode bezig met een campagne over de zuiverheid van de melk, waaraan door het artikel ook schade zou zijn toegebracht.

Het Nieuwsblad publiceerde op 24 oktober 2002 een tweede artikel over de zaak, nadat er telefonisch contact was geweest tussen de secretaris-generaal van de BCZ en de hoofdredacteur van de krant. Maar voor de BCZ is het tweede artikel slechts een zeer gedeeltelijke weergave van dit gesprek met de secretaris-generaal en vooral geen correcte rechtzetting van de betwiste kop in de krant van de dag voordien. De BCZ heeft daarop opnieuw telefonisch contact gehad met de krant, waarbij zou zijn toegezegd dat er een derde artikel zou verschijnen. Omdat dit derde artikel uitbleef is er uiteindelijk klacht ingediend bij de Raad voor de Journalistiek.

De BCZ zegt dat ze er begrip voor heeft dat een krantentitel kort en gebald moet zijn en dat hij bedoeld is om de aandacht van de lezer te trekken. Maar dat is nog geen vrijbrief om onwaarheden te schrijven.

Op de hoorzitting beklemtonen de vertegenwoordigers van de BCZ dat het hun om het principe te doen is. De organisatie heeft ook juridische stappen overwogen tegen de krant, maar ziet daarvan af en geeft de voorkeur aan een uitspraak van de Raad voor de Journalistiek. Die uitspraak moet als precedent gelden, om de pers ertoe aan te zetten ook in de koppen zorgvuldig te berichten over eventuele toekomstige incidenten rond voedselveiligheid.

In haar conclusie betoogt advocate Ann Devroe namens Het Nieuwsblad dat een krantentitel nooit een perfecte samenvatting kan zijn van een artikel. Natuurlijk mag een titel niet manifest onjuist zijn, maar dat was hier niet het geval. Wanneer PCB's zijn aangetroffen in melkvoeder, en de koeien van dat voeder gegeten hebben, dan zal de melk van die koeien PCB's moeten bevatten. De vraag is alleen of de bij wet gestelde norm daarmee overtreden is, maar zoiets wordt in de titel niet gesuggereerd.

Het Nieuwsblad betwist ook de invloed die een krantenkop heeft op de bevolking, laat staan op de beleidsmakers in Saoedi-Arabië.

De krant wijst ook op het artikel dat verschenen is op 24 oktober, en waarin de secretaris-generaal van de BCZ aan het woord is gelaten. Dat er na publicatie van dat artikel een afspraak voor een derde artikel zou zijn gemaakt tussen de chef nieuws van de krant en de BCZ wordt betwist. Mogelijk is er sprake van een misverstand. De krant blijft echter bereid tot een gesprek om de gerezen misverstanden uit de weg te ruimen.

Op de hoorzitting bevestigt meester De Vroe dat de krant volledig bereid blijft om het geschil in der minne te regelen.

Op het einde van de hoorzitting heeft de rapporteringscommissie aan de vertegenwoordigers van de BCZ gevraagd om nogmaals een minnelijke regeling te overwegen. De BCZ had diezelfde dag nog een bijeenkomst van haar raad van bestuur, waarop dit voorstel is besproken. Na afloop van die vergadering heeft de secretaris-generaal van de BCZ aan het secretariaat van de Raad voor de Journalistiek telefonisch laten weten dat zijn organisatie haar standpunt handhaaft en aandringt op een uitspraak.

BESLISSING

De Raad voor de Journalistiek stelt vast dat de titel 'Opnieuw gif in melk' niet overeenstemt

met de feiten, zoals voorgesteld in het omstreden artikel. De kwestie van de voedselveiligheid ligt bijzonder gevoelig na de dioxinecrisis van 1999. Het is dan ook niet uit te sluiten dat de publieke opinie door de titel in Het Nieuwsblad nodeloos werd verontrust, zoals de BCZ betoogt.

Het valt ook op dat de tekst van het artikel zelf veel genuanceerder is, en enkel spreekt van de mogelijkheid dat er opnieuw gif zou terechtgekomen zijn in ons voedsel. De titel stemt dus niet overeen met de eigenlijke strekking van het artikel.

Het klopt dat, zoals de advocaat van Het Nieuwsblad voorhoudt, een titel kort en kernachtig moet zijn en dat hij bedoeld is om de aandacht van de lezer te trekken. Maar dat betekent nog niet dat de titel onjuist mag zijn of iets anders mag zeggen dan het artikel zelf. Het was heel goed mogelijk geweest om boven het stuk een andere korte titel met een juiste inhoud te plaatsen. De andere kranten zijn daar op 23 oktober 2002 wel in geslaagd. Zo heeft Het Volk, zusterkrant van Het Nieuwsblad, aan de zaak een artikel gewijd onder de correcte titel 'Weer PCB in veevoeder'. Het artikel lijkt heel sterk op dat van Het Nieuwsblad, en is ondertekend door WDP, vermoedelijk dezelfde journalist als de auteur van het artikel onder de gewraakte titel in Het Nieuwsblad.

De redactie van Het Nieuwsblad heeft, na de tussenkomst van de secretaris-generaal van de BCZ, haar vergissing zelf ook wel ingezien, getuige het tweede artikel dat de krant op 24 oktober 2002 heeft gepubliceerd. Toch kan dit tweede artikel niet als voldoende rechtzetting gelden. Opdat er van een echte rechtzetting sprake zou kunnen zijn, had de krant zelf afstand moeten nemen van de titel van de dag ervoor, en de correctie niet enkel in de mond mogen leggen van de woordvoerder van de BCZ.

De Raad voor de Journalistiek besluit daarom:

De klacht is gegrond.

Deze uitspraak wordt bekendgemaakt op de website van de Raad voor de Journalistiek.

Brussel, 10 juli 2003